

VELEHRAD

Průvodce poutním místem

—

Petr Hudec

KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Hudec, Petr, 1979-

Velehrad : průvodce poutním místem / Petr Hudec. – V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2023. – 157 stran. – (Poutník ; svazek 8)
Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o..
– Obsahuje bibliografii

ISBN 978-80-7566-442-6 (brožováno)

* 726.71:27-789.25 * 27-789.25-523.6-788-1/-9 * 378.094:27-789.5
* 726.54 * 272-522/-523 * 27-52:904 * 72/76:27-52 * 27-662/-664-
76:930.85 * 27-662:3 * 2-6+316.72/.75 * (437.323) * (048.8) * (036)

– Velehradský klášter

– Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje (Velehrad, Česko)

– cisterciácké kláštery – Česko

– cisterciácké kláštery – dějiny

– jezuitské konvikty – Česko

– jezuitské konvikty – dějiny

– baziliky – Česko

– poutní místa – Česko

– církevní památky – Česko

– církevní umění – Česko

– cyrilometodějská tradice – Česko

– křesťanství a společnost – Česko

– Velehrad (Česko) – náboženské a kulturní poměry – 13.-21. století

– monografie

– průvodce

27-5 - Liturgie. Křesťanské umění a symbolika. Duchovní život [5]

© KatMedia, s. r. o., Praha, 2023

ISBN 978-80-7566-442-6

Obsah

Putování ke kořenům	9
1. Odkaz Velké Moravy	15
2. Cisterciácký Velehrad	18
3. Velehrad jako zámek a kasárna	35
4. Poutní místo	38
5. Velehrad svobody v době nesvobody	57
6. Velehrad obnovovaný	74
7. Hledání zítřka ve včerejšku	83
8. Velehradské krásné slovo	86
9. Průvodce po velehradských památkách	97
10. Památky v obci	129
11. Expozice a prohlídkové trasy	136
12. Výletník po Zahradě Moravy	140
 Co, kdy a kde na Velehradě	 150
Krása Velehradu	155
Prameny	156

Putování ke kořenům

***„Velehrad, pradávné srdce
Velkomoravské říše. Odtud Cyril
a Metoděj, soluňští bratři, pozvaní
knížetem Rostislavem, zahájili
svou apoštolskou misii mezi Slovany.
Zde je hrob biskupa Metoděje. ...
Zde jsou naše kořeny.“***

—
SV. JAN PAVEL II.

Jsou poutní místa situovaná na hoře, kam je třeba vystoupat, jako třeba Svatá Hora u Příbrami či Svatý Hostýn. Do Velehradu, ať už přicházíme z kteréhokoli směru, se spíše noříme, neboť byl zbudován mnichy cisterciáckého řádu v údolí. V průběhu věků se však jeho zdi staly symbolem mnohem starší tradice, která sahá až k Cyrilu a Metoději, počátkům naší křesťanské víry a kultury vůbec. Proto je pouť na Velehrad cestou ke kořenům. Přicházíme či přijíždíme, abychom se na poutním místě upamatovali, z čeho jsme vzešli, kdo jsme, a toužíme nalézt východisko pro naše další směřování. Někdy tak činíme vědomě, častěji nikoliv. Tak či onak, má-li nás Velehrad skutečně obohatit, je třeba zde nějakou chvíli zůstat a „vystavit se jeho působení“. Prostředkem k tomu může být účast na bohoslužbě, prohlídka památek, setkání s lidmi, především však tiché

setrvání. Jen tak se i v našem životě mohou naplnit slova kardinála Tomáše Špidlíka SJ, že na Velehradě nacházíme odpovědi na všechno, co přináší život člověka.

Ať už čtete tuto knihu jako přípravu na návštěvu Velehradu, listujete v ní na lavičce v poutním areálu či po návratu domů, kéž je vám průvodcem nejen poutním místem, ale ať inspiruje i vaše další životní směřování. Vlastně záleží jen na vás, zda bude mít na Velehradě své kořeny i vaše budoucnost.

◀ ***Obraz sv. Cyrila a Metoděje od polského malíře
Jana Matejky darovaný Velehradu v roce 1885***

1.

Odkaz Velké Moravy

Slovo krmící lidské duše

*Slyšte, všechen lide slovanský,
slyšte Slovo, přišlo od Boha,
slovo krmící lidské duše,
slovo posilující srdce i rozum,
slovo toto, připravující k poznání Boha.*

—
PROGLAS, VERŠOVANÁ PŘEDMLUVA
K EVANGELIU OD SV. KONSTANTINA

V době, kdy se starověká Římská říše beznadějně rozpadala na východní a západní, vsunuly se mezi obě části slovanské národy. Budou napříště patřit k Západu, nebo k Východu? Tuto otázku, s jejímž řešením nejsme dosud hotovi, otevřela v 9. století na mezinárodním poli cyrilometodějská mise na Velké Moravě. Kníže Rostislav, vládce tohoto prvního státního útvaru na našem území, si totiž pro Moravu vyžádal učitele křesťanské zvěsti z Východu – Byzantské říše, ačkoliv se jeho země nacházela již ve sféře vlivu Západu – Franské říše. V roce 863 přišli na Velkou Moravu působit soluňští bratři svatí Konstantin a Metoděj, vyslaní byzantským císařem Michalem III. Úspěch jejich

◀ *Oslava velehradského kláštera na barokní
fresce Ignáce Raaba*

mise do značné míry spočíval ve schopnosti srozumitelně představit našim předkům křesťanskou víru. Nejen že dobře ovládali slovanský jazyk, porozuměli také mentalitě lidí a jako velký dar pro ně vytvořili písmo. V tomto smyslu stojí svatí Konstantin-Cyryl a Metoděj na počátku naší kultury. Tím, že zavedli slovanskou liturgii do života církve, dali zároveň odpověď na zásadní otázky: jak dojít k jednotě mezi všeobecností církve a odlišností kultur a náboženských tradic a také jak harmonizovat jednotu víry s různorodostí ritů. Učinili ve své době něco tak nevídaného, že byli obžalováni a předvoláni do Říma. Soluňští bratři nejen že zde své počínání obhájili, ale dostali pro svou misii mimořádná privilegia. Podle názoru kardinála Tomáše Špidlíka „Řím si uvědomil, že by mohla být Morava mostem, který by spojil rozpadající se jednotu světa. Bohužel pokus přišel pozdě. Staré impérium už bylo tak navzájem odcizené, že i Slované, kteří měli být mostem mezi Východem a Západem, se sami rozpadli na východní a západní“. Dlouhé trvání neměla ani sama Velkomoravská říše.

My dnes máme na paměti, že cyrilometodějská misie předcházela velkému schizmatu (1054) a hledala originální cestu jednoty v různosti. Soluňští bratři čerpali z bohaté byzantské tradice, ve které byli vychováni a vzděláni, a na území Velké Moravy vykonávali svou misionářskou činnost v plném sjednocení s římskou církví. Patří tedy k oběma církevním tradicím a stali se duchovním mostem mezi církví katolickou a pravoslavnou, zvláště pak u slovanských křesťanů. Tyto souvislosti vedly k tomu, že na sklonku roku 1980 prohlásil papež Jan Pavel II. svaté Cyrila a Metoděje za spolupatrony Evropy – tehdy rozdělené železnou oponou.

VELEHRAD

Průvodce poutním místem

—

Petr Hudec

Vydalo Karmelitánské nakladatelství
ve společnosti KatMedia, s. r. o., v Praze roku 2023
jako svou 2550. publikaci

V edici *Poutník* svazek 8

Snímek na obálce Tomáš Vrtal

Fotografie v knize z archivu autora, Centra Aletti,
fotografického spolku Člověk a Víra, Františka Ingra
ml., agentury Růžolíci chrochtík, Římskokatolické
farnosti Velehrad a Tomáše Vrtala

Odpovědný redaktor Pavel Mareš

Obálka a grafická úprava písmem Ingeborg
studio kapitola

Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

*Knihy Karmelitánského nakladatelství zakoupíte
na eshop.cirkev.cz a v síti kamenných Karmelitánských
knihkupectví (eshop.cirkev.cz/prodejny).*